

دیدگاه

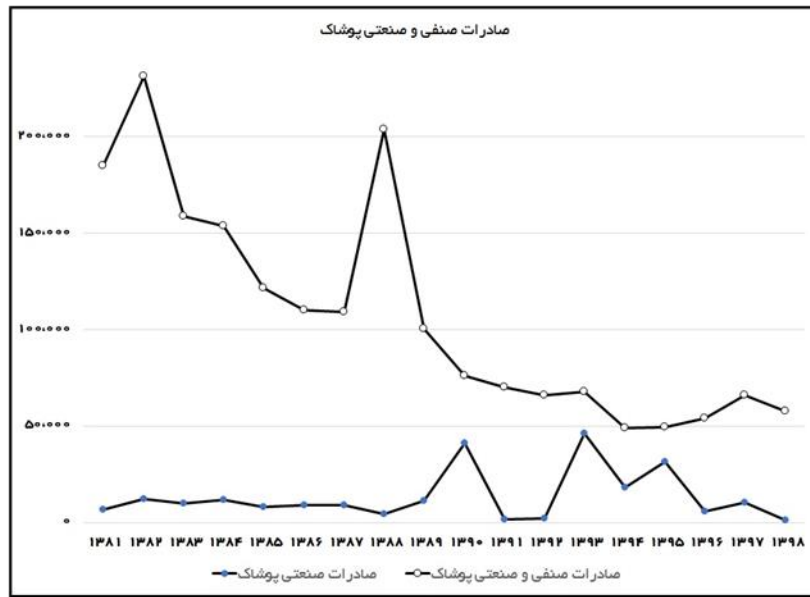
شماره: ۹۸۵	موضوع: اتحادیه‌های صنفی صادراتی (موضوع ماده ۷۸ قانون نظام صنفی) تجربه‌ها و چالش‌ها
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۲۱	

تهیه و تنظیم: سالار حسین پور

توضیح اجمالی:

یکی از اولویت‌های اساسی در برنامه توسعه اقتصادی بسیاری از کشورها، حمایت از واحدهای صنفی کوچک و متوسط است. بنگاه‌های کوچک در ایجاد اشتغال و فراهم کردن بستر مناسب برای افزایش تولید و صادرات نقش مهمی دارند. بر اساس آمار و اطلاعات سامانه اصناف کشور، ۴۵۶۷ واحد تولیدی کوچک و متوسط صنفی وجود دارند که اشتغالی بالغ بر یک میلیون و یکصد و چهل هزار نفر را در خود جای داده‌اند. در حال حاضر، صادرات صنفی و صنعتی دو بازوی مهم صادرات غیرنفتی کشور هستند که مولفه اول (صادرات صنفی) به دلیل فقدان آمار و اطلاعات دقیق بعضاً در هسته‌های سیاست‌گذاری و تدوین راهبردهای تجاری مغفول می‌ماند. مثلاً در حوزه پوشاک، فقدان ملاحظات هماهنگی و محدودیت در تشکیل اتحادیه‌ها و تشکل‌های صادراتی کارآمد به‌عنوان مهمترین حلقه رابط بین تولیدکنندگان، دولت و مصرف‌کنندگان، باعث شد که بخش عمده صادرات پوشاک امروز به شکل مستقیم از ناحیه واحدهای صنعتی باشد (نمودار ۱). چنین تلاطمی در عملکرد واحدهای صنفی ضرورت نگاه حمایتی و تنظیم‌گیری و هماهنگی به آنها را در برنامه‌های راهبردی کشور گوشزد می‌کند و لزوم توجه جدی به این حوزه را روشن‌تر می‌نماید.

نمودار (۱) - صادرات صنفی و صنعتی پوشاک

منبع: صادرات صنعتی: مرکز آمار ایران / صادرات صنفی و صنعتی: گمرک ج.ا.

به عنوان مثال در کشور ترکیه آمارهای سال ۲۰۲۰ نشان می‌دهند که ۵۶ درصد از اشتغال و ۳۶ درصد از صادرات ترکیه در دل بنگاه‌های کوچک و متوسط جای گرفته‌اند و این شرکت‌ها، سرعت پیوستن و ارتقا و تثبیت در زنجیره‌های ارزش جهانی را برای این کشور مهیا کرده‌اند. در مقابل دولت ترکیه نیز امکانات حمایتی نظیر برخی اعتبارات یا اعطای ضمانت‌نامه‌هایی تحت تعهدات بین‌المللی را برای شرکت‌های کوچک و متوسط فراهم کرده است که در تامین مالی نهادهای تولیدی و ارتقاء قدرت‌چانه‌زنی آنها در بازارهای بین‌المللی کمک‌کننده بوده است. نگاه دولت ترکیه بومی‌سازی سرمایه‌گذاری‌ها در راستای توسعه صنعت به کمک مناطق صنعتی سازمان‌یافته است. مشخصاً پروژه «KOSGEB» از سال ۱۹۹۰ با هدف حمایت ویژه از شرکت‌های کوچک و متوسط در بخش خدمات و تجارت راه‌اندازی شده و برنامه‌های حمایتی را با اهداف هماهنگ با سیاست صنعتی این کشور (کاهش تراز تجاری، رسوخ فناوری پیشرفته، و پشتیبانی از کارآفرینی و اشتغال پایدار) به اجرا درآورده است. در ایران نخستین بار در سال ۱۳۷۹ قانون برنامه سوم توسعه در فصل چهاردهم به حمایت از اتحادیه‌های صادراتی صنفی اشاره شد و سپس در سال ۱۳۸۲ در تنظیم قانون نظام صنفی در ماده ۷۸ این مورد توجه قرار گرفته که تا به امروز عملکرد ضعیفی داشته است. این مهم از سال ۱۳۹۲ به صورت جدی‌تر

دیدگاه

در دستور کار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار داشته اما به دلیل عدم وجود مشوق های لازم در خصوص تشکیل اتحادیه های صادراتی و عدم ملاحظه امتیازاتی مانند اعطای کارت بازرگانی با هماهنگی اتحادیه هایی که ملاحظات سیاست گذار را در ایجاد و توسعه رعایت کنند، عملاً موضوع مسکوت مانده است.

نکات کلیدی:

در حال حاضر که وزارت خانه متبوع به دنبال تنظیم برنامه راهبردی دفاتر صنعتی و موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی نیز مامور تنظیم سند سیاست صنعتی شده است. رعایت برخی ملاحظات مهم در این خصوص در کمک به ایجاد و راه اندازی اتحادیه های صادراتی حوزه صنفی با کمک سازمان توسعه تجارت ایران می تواند مد نظر قرار گیرد. در این ارتباط، بستر سازی و ایجاد برنامه های حمایتی و تشویقی لازم مبتنی بر تجربه کشورهای موفق می تواند مد نظر قرار گیرد. این مهم برای آن دسته از دفاتر صنعتی که از شمول فعالیت بیشتری در حوزه واحدهای کوچک زیر ۱۰ نفر برخوردارند، در اولویت قرار دارد. بررسی تجربه ۲۱ کشور در تنظیم مقررات توسعه ای برای حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط، محورهای اصلی زیر را در این زمینه پیشنهاد می کند:

- در نظر گرفتن نظام تامین مالی و اعتبار و وام دهی مشخص برای بنگاه های کوچک و متوسط؛
- خوشه سازی این واحدها ذیل سیاست گذاری دفاتر تخصصی وزارت صنعت، معدن و تجارت؛
- تعریف نظام همکاری صنوف تولیدی کوچک با بنگاه های بزرگ تر صنعتی و تجاری جهت ایجاد اثرات سرریز فناوری و مدیریتی؛
- کمک به حضور مستقیم آنها در بازارهای بین المللی با حضور نماینده منتخب در نمایشگاه ها؛
- کمک به سازگاری بنگاه های صنفی و کوچک و متوسط با تغییرات در محیط های اقتصادی یا اجتماعی؛
- ارتقا و توسعه و افزایش بنگاه های کوچک و متوسط با سیاست گذاری و نظارت واحد برای مجموعه اصناف؛
- ملاحظه این دسته از واحدها در چارچوب طرح های تحقیق و توسعه؛
- ملاحظه این دسته از واحدها در سیاست های آمایشی و منطقه ای با ملاحظه اکوسیستم صنعتی و تجاری و فرهنگی هر منطقه؛
- فعال سازی مناطق خرید محلی و کمک به حضور آنها در فروشگاه های زنجیره ای؛
- توجه ویژه به کارآفرینی بانوان و نگاه حمایتی به فعالیت آنها در صنوف کوچک تولیدی و صادراتی؛
- تسهیل شرایط و تخفیف های قانونی برای اعطای پروانه فعالیت به واحدهای کوچک تولیدی؛
- تعریف کمک های آموزشی رایگان در وزارت صنعت، معدن و تجارت و تعریف ماموریت های آموزشی و هدایت گری برای اتاق اصناف.

برنامه های تشویق صادرات شامل تشویق مالی (معافیت های مالیاتی، وام های صادراتی و بیمه صادراتی)، برنامه های کمک های فنی (کمک به بازرسازی و بازاریابی در کشورهای هدف و اعطای تسهیلات وارداتی به اتحادیه های موفق صنفی) از جمله برخی سیاست های تشویقی در این زمینه به شمار می روند.